

הַלְבוֹת טוֹעֵן וְנִטְעֵן פֶּרֶק י

א. בַּהֲמָה אוֹ חֵיהָ שְׁאִינָה שְׁמוּרָה, אֲלֵא מֵהִלְכֶת בְּכָל מְקוֹם וְרוּעָה אִינָה בְּחֻזְקַת זֶה שֶׁתִּפְסָה, מֵאַחֵר שֶׁהִיא יְדוּעָה לְבַעֲלִים. כִּיצַד: הֵבִיא הַתּוֹבֵעַ עֲדִים שֶׁהִבְהִמָּה הַזֹּאת יְדוּעָה לוֹ, וְזֶה הַתּוֹפֵס טוֹעֵן אֶתָּה נִתְּתָה לִי, אֶתָּה מְכַרְתָּה לִי אִינוּ נֶאֱמָן: שְׁאִין הִיּוֹתָה תַּחַת יָדוֹ רְאִיָּה שֶׁהָרִי הִיא הִלְכָה מַעֲצָמָה, וְנִכְנָסָה בְּרִשּׁוֹתוֹ. לְפִיכֶךְ אִם לֹא הֵבִיא רְאִיָּה תַּחֲזֹר הַבְּהִמָּה לְבַעֲלִיהָ, וַיִּשְׁבַּע הֶסֶת עַל טַעֲנַת זֶה.

ב. הִיְתָה הַבְּהִמָּה שְׁמוּרָה אוֹ מְסוּרָה לְרוּעָה אֶף עַל פִּי שֶׁהֵבִיא זֶה עֲדִים שֶׁהִיא שְׁלוֹ, הָרִי הִיא בְּחֻזְקַת זֶה שֶׁהִיא תַּחַת יָדוֹ. וְאִם טַעֵן אֶתָּה מְכַרְתָּה לִי, אוֹ נִתְּתָה לִי יִשְׁבַּע הַתּוֹפֵס הֶסֶת שֶׁהִיא שְׁלוֹ, וַיִּפְטֹר.

ג. לְפִיכֶךְ מִי שֶׁתִּפְסַם בַּהֲמַת חֲבֵרוֹ שֶׁהִיְתָה שְׁמוּרָה אֲצִלוֹ, אוֹ בִּיד רוּעָה, וְהַבְּעָלִים טוֹעֲנִין הִיא יֵצֵאת מַעֲצָמָה וּבָאָה אֲצִלָּהּ, אוֹ פְקֻדוֹן הִיא בִּידָךְ, אוֹ שְׁאוּלָּה הִיא לָךְ, וְהַתּוֹפֵס אוֹמֵר כֵּן הוּא אִינָה שְׁלִי, אֲבָל אֶתָּה חַיֵּב לִי כֶךְ וְכֶךְ עָלֶיךָ, אוֹ אֶתָּה מִשְׁכַּנְתָּה בְּיָדִי עַל כֶּךְ וְכֶךְ, אוֹ הִזִּיקָה אוֹתִי נֹזֵק שֶׁאֶתָּה חַיֵּב לְשַׁלֵּם עַל יָדֶיךָ כֶךְ וְכֶךְ יָכוֹל לְטַעֵן עַד כְּדֵי דְמִיָּה, מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לְקוֹנָחָה הִיא בְּיָדִי; וַיִּשְׁבַּע בְּנִקְיֻטַּת חֶפֶץ וַיִּטַּל.

ד. וְכֵן הָעֶבְדִּים שֶׁיָּכוּלִין לְהִלָּךְ, אִינָן בְּחֻזְקַת זֶה שֶׁהֵן תַּחַת יָדוֹ, אֲלֵא כִּיּוֹן שֶׁהֵבִיא הַטוֹעֵן עֲדִים שֶׁזֶה יְדוּעַ שֶׁהוּא עֶבְדוֹ, וְהִלָּה טוֹעֵן אֶתָּה מְכַרְתּוֹ לִי, אוֹ אֶתָּה נִתְּתוֹ לִי בְּמִתְנָה אִינוּ נֶאֱמָן, וַיַּחֲזֹר הָעֶבֶד לְבַעֲלּוֹ, וַיִּשְׁבַּע הַטוֹעֵן, שֶׁלֹא מָכַר וְלֹא נָתַן.

ה. הֵבִיא זֶה הַנִּטְעֵן שֶׁתִּפְסַם הָעֶבֶד, עֲדִים שֶׁיֵּשׁ לָזֶה הָעֶבֶד אֲצִלוֹ שְׁלוֹשׁ שָׁנִים רְצוּפוֹת מִיּוֹם לְיּוֹם, וְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָעֶבְדִּים מְשַׁמְשִׁין אֶת רַבֵּן הוֹאִיל וְלֹא מַחָה בּוֹ בְּכָל אֶלּוֹ הַשָּׁנִים הָרִי זֶה נֶאֱמָן, וּמַעֲמִידִין אוֹתוֹ בִּידוֹ, אַחֵר שֶׁיִּשְׁבַּע הֶסֶת, שֶׁלְקָחוֹ מִמֶּנּוּ אוֹ שִׁנְתָּנוּ לוֹ בְּמִתְנָה. אֲבָל עֶבֶד קֵטָן שֶׁאִינוּ יָכוֹל לְהִלָּךְ עַל רַגְלָיו מִפְּנֵי קִטְנוּתוֹ, הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר הַמַּטְלָטְלִין, וְכָל מִי שֶׁיִּהְיֶה בְּרִשּׁוֹתוֹ, הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ; וְהַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ, עָלּוֹ הָרְאִיָּה.

ו. הַטוֹעֵן אֶת חֲבֵרוֹ וְאָמַר לוֹ, בְּגַד זֶה אוֹ בַּהֲמָה זֶה אוֹ עֶבֶד זֶה שֶׁבִּידָךְ שְׁלִי הוּא, וּגְזַלְתּוֹ מִמֶּנִּי, אוֹ הִפְקַדְתִּיו אֲצִלָּהּ, אוֹ שָׁכּוּר הוּא לָךְ, אוֹ שְׁאוּל הוּא, וְהַנִּטְעֵן אוֹמֵר לֹא כִי, אֲלֵא זֶה מִמוֹנִי וִירִשְׁתִּי, וְהֵבִיא הַטוֹעֵן עֲדִים וְהַעֲיִדוֹ שֶׁהֵן יוֹדְעִין שֶׁזֶה הַחֶפֶץ אוֹ הָעֶבֶד אוֹ הַבְּהִמָּה יְדוּעַ שֶׁהוּא הִיָּה לָזֶה חֲזֹר הַנִּטְעֵן וְאָמַר, כֵּן הִיָּה שְׁלָךְ, אֲבָל אֶתָּה נִתְּתוֹ לִי, אוֹ מְכַרְתּוֹ לִי, וְזֶה שֶׁאִמַּרְתִּי יִרְשְׁתִּי, לֹא שֶׁיִּרְשְׁתִּיו מֵאֲבוֹתִי אֲלֵא שֶׁהוּא שְׁלִי כֹּאֲלוֹ יִרְשְׁתִּיו הָרִי זֶה נֶאֱמָן, וְנִשְׁבַּע הֶסֶת: שֶׁכֶּבֶר בְּאֶרְנוֹ שֶׁיֵּשׁ לְטוֹעֵן לַחֲזֹר וְלְטַעֵן דְּבַר הַנִּשְׁמָע.

ז. סְפִינָה וְכִיּוֹצָא בָּהּ, שֶׁהִיוּ שָׁנִים נִחְלָקִין עָלֶיךָ זֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כְּלָה שְׁלִי, וּבָאוּ לְבֵית דִּין, וְאָמַר הָאֶחָד תִּפְסוּהָ עַד שֶׁאֵבִיא עֲדִים אִין תּוֹפְסִין. וְאִם תִּפְסוּהָ בֵּית דִּין, וְהִלָּךְ וְלֹא מָצָא עֲדִים, וְאָמַר הַנִּיחוּהָ בֵּינֵינוּ, וְכָל הַמַּתְגַּבֵּר יִטַּל כְּשֶׁהִיָּה דִינָהּ מִקֵּדָם אִין שׁוֹמְעִין לָהּ, וְאִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ בֵּית דִּין מִתַּחַת יָדָךְ: עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עֲדִים, אוֹ עַד שֶׁיִּוָּדוּ זֶה לָזֶה, אוֹ יַחְלִקוּ בְּרִצּוֹנָם וּבְשִׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוֹ.